

*Språk är människans främsta redskap
för att tänka, kommunicera och lära.*

*Genom språket
utvecklar människor sin identitet,
uttrycker känslor och tankar
och förstår hur andra känner och tänker.*

Läslyftet

UNDERLAG

ANN-CHRISTIN FORSBERG, ERICA LÖVGREN

Läslyftet

Bakgrund

Läslyftet är en av regeringen beslutad insats (2013)

Målet för insatserna är att ge lärare vetenskapligt väl underbyggda metoder och beprövade arbetssätt för att utveckla och förbättra elevernas läs- och skrivförmåga. Insatserna bör därför bl.a. fokusera på olika lässtrategier som stödjer såväl den tidiga som den mer komplexa och språkligt avancerade läsförståelsen och läsfärdigheten.

Målgruppen för insatserna är i första hand svensklärare i den obligatoriska skolan och i gymnasieskolans och gymnasiesärskolans första år men det är även viktigt att lärare i förskoleklass omfattas. Andra lärarkategorier kan också vara aktuella. Vissa insatser bör även riktas till rektorer.

I budgetpropositionen för 2014 gör regeringen bl.a. bedömningen att många lärare behöver kunskap om fler metoder för att kunna individanpassa undervisningen i större utsträckning och bättre stödja elevernas läs- och skrivutveckling. Att förbättra elevernas läs- och skrivförmåga ses främst som en uppgift för ämnet svenska men eftersom eleverna tidigt har stora svårigheter att ta till sig faktatexter behöver även lärare i andra ämnen lära sig mer om läsprocessen som en del av ämnet. Regeringen föreslår därför i budgetpropositionen en kompetensutvecklingsinsats med utbildade handledare och webbaserat stöd för olika lärarkategorier och där det kollegiala lärandet är i fokus, i likhet med satsningen Matematiklyftet. Satsningen bör i första hand omfatta lärare som undervisar i ämnet svenska i grundskolan och gymnasieskolans första år (prop. 2013/14:1, utg. omr. 16, s. 63).

Skälen för regeringens beslut

Att elever har en god läs- och skrivförmåga är avgörande för hur väl de lyckas nå kunskapskraven i alla grundskolans ämnen och även hur de lyckas med fortsatta studier. Det har även en avgörande betydelse för möjligheten till sysselsättning och till att vara en aktiv samhällsmedborgare.

Det är av stor vikt att insatserna sätts in tidigt eftersom det finns starkt forskningsstöd för att stöd och stimulans utifrån elevernas behov redan i förskoleklass och i de första årskurserna är viktigt för att förebygga att eleverna senare utvecklar problem med läs- och skrivförmågan. Insatser redan i förskoleklass och i de första årskurserna stärker också skolans möjlighet att bryta kopplingen mellan elevernas resultat i bl.a. läsförståelse och föräldrarnas utbildningsnivå. Skolans uppgift är att kompensera för skillnader i elevernas förutsättningar. Det är därför särskilt viktigt att lärare i de tidiga åren är välutbildade i läs- och skrivinläring.

De internationella undersökningarna PISA och PIRLS visar att svenska elevers läsförmåga har försämrats under 2000-talet. Jämfört med den första PISA-undersökningen har resultaten försämrats och svenska 15-åringars läsförståelse låg 2009 på en genomsnittlig nivå i ett internationellt perspektiv. Nästan en femtedel av

de svenska eleverna nådde inte upp till basnivån i läsförståelse. Enligt OECD är det en kunskapsnivå som kan ses som grundläggande för fortsatt lärande.

Den senaste PISA-undersökningen (2012) visar dessutom att svenska elevers resultat i läsförståelse har försämrats ytterligare och ligger nu under OECD-genomsnittet. Både pojkar och flickor har tappat, men pojkar har tappat mer och de svagpresterande pojkarna mest.

Även resultaten från PIRLS visar på en försämring även om svenska elever i årskurs 4 läser bra i jämförelse med elever i andra deltagande länder. Försämringen beror främst på att eleverna blivit sämre på att läsa faktatexter.

När det gäller olika typer av texter – skönlitteratur respektive faktatexter – har tidigare PIRLS-studier inte visat på några större skillnader när det gäller läsförståelse. I PIRLS 2011 har läsförståelsen för skönlitteratur endast försämrats marginellt, medan resultatet för faktatexter har sjunkit.

Skolinspektionen har under flera år genomfört granskningar med läsning som tema³ och konstaterar bl.a. att i en majoritet av skolorna som har årkurs 7–9 hjälper lärarna inte eleverna tillräckligt mycket med att bearbeta, analysera och förstå de texter som används i läsundervisningen.

Eleverna i årskurs 4–6 reflekterar inte över de texter som de har läst tillsammans med andra elever eller med lärarna. De reflekterar inte heller över texterna skriftligt. Skolinspektionen lyfter fram att många lärare måste lära sig mer om läsprocessen som en del av ämnet.

Skolorna behöver också bli bättre på att sprida kunskap mellan olika lärare, så att eleverna får en likvärdig undervisning av hög kvalitet.

Läsundervisningen:

Enligt skollagen (2010:800) ska eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ha tillgång till skolbibliotek. Ett grundläggande krav på skolbiblioteken är att de stödjer elevernas lärande. I läroplanerna framhålls biblioteken som en del av skolans arbetsmiljö där eleverna ska kunna söka och utveckla kunskap.

Ett av EU:s mål inom ramen för Education and Training 2020 (ET2020) är att andelen elever som inte uppnår "basic skills" i bl.a. läsförmåga inte ska vara högre än 15 procent till år 2020. Det är inte enbart eleverna i Sverige som uppvisar sjunkande eller låga resultat i läsförståelse i internationella undersökningar.

Mot denna bakgrund beslutades den 26 november 2012 rådslutsatser inom området literacy (läs- och skriv-förmåga) som syftar till att utveckla elevers läs- och skrivförmåga (2012/C 393/01). Rådslutsatserna lyfter bl.a. fram vikten av tillgång till olika typer av texter i både skolor och bibliotek och av lärarnas pedagogiska kompetens inom området.

Beslut:

Mot denna bakgrund bedömer regeringen att många lärare behöver kunskap om fler metoder för att kunna individanpassa undervisningen i större utsträckning i syfte att bättre stödja elevernas läs- och skriv- utveckling och ger därför Skolverket i uppdrag att genomföra denna läs- och skrivsatsning, det s.k. Läslyftet.

Skolverket ska svara för att utveckla en särskild webbplattform för fortbildningen. På webbplattformen ska det finnas relevant, forskningsbaserat stödmaterial i form av bl.a. olika språk- och läsutvecklingsdidaktiska utbildningsmoduler.

Innehållet i stödmaterialet ska vara forskningsbaserat och fokuserat på sådan lärarkompetens som det finns god evidens för har positiva effekter för elevernas läs- och skrivförmåga. Innehållet ska utgå från läroplanerna samt kurs- och ämnesplanerna i svenska och andra relevanta ämnen för de berörda skolformerna. Kunskap från analyser av de svenska resultaten i de senaste internationella undersökningarna PIRLS och PISA ska beaktas i den mån den är relevant, liksom resultaten i läs- och skrivförståelse i de nationella proven.

Satsningen ska införas i större skala från läsåret 15/16 och tre år framåt.

Läs hela beslutet här:

http://www.skolverket.se/polopoly_fs/1.218978!/Menu/article/attachment/Uppdrag%20om%20fortbildning%20i%20l%C3%A4s-och%20skrivutveckling%20E2%80%93%20L%C3%A4slyftet.pdf

Läslyftet

Läslyftet syftar till att öka alla elevers läsförståelse och skrivförmåga genom att stärka och utveckla kvaliteten i undervisningen.

Läslyftet bygger på kollegialt lärande.

Läsförståelse och skrivförmåga är avgörande för elevers utveckling och lärande liksom för framtida delaktighet i samhälls- och yrkesliv.

Elevers språk- och kommunikationsutveckling är alla lärares ansvar.

Därför riktar Läslyftet sig till lärare i alla ämnen.

Lärare och förskollärare i förskoleklass samt personal i skolbibliotek kan också medverka.

Det kommer att tas fram fortbildningsmaterial för förskolan.

Alla kan ta del av Läslyftets fortbildningsmodell och material på Läs- och skrivportalen som är öppen och tillgänglig för alla.

Så fungerar Läslyftet

Läslyftet pågår 2015-2018. I första omgången, läsåret 2015/16 kommer

Läslyftet att vända sig till lärare i den obligatoriska skolan (grundskola, grundsärskola, specialskola, sameskola) samt lärare och förskollärare i förskoleklass.

Lsåret 2016/17 kommer Läslyftet även att vända sig till gymnasieskola och gymnasiesärskola.

Läslyftets fortbildningsmodell utgår från att rektor schemalägger deltagande inom ordinarie arbetstid.

Läslyftet i Piteå

Resultat i Piteå

SIRIS

Skolverket

Grundskolan - Resultat på nationella prov årskurs 3

Läsåret 2013/14 Vald organisation: **Piteå**

Vald huvudman: **Kommunala skolor**

ANALYSSTÖD EXCEL NYTT URVAL

Antal och andel elever som nått kravnivån av samtliga elever i årskurs 3.
Med samtliga elever menas alla elever, oavsett om de deltagit i provet eller ej.

Ämne	Delprov	Totalt i urvalet		Totalt riket	Flickor i urvalet		Pojkar i urvalet
		Antal elever	Andel (%) som nått kravnivån av samtliga elever	Andel (%) som nått kravnivån av samtliga elever	Andel (%) som nått kravnivån av samtliga flickor, jämfört med riket	Andel (%) som nått kravnivån av samtliga pojkar, jämfört med riket	
Matematik	Muntlig kommunikation	433	97,5	93,8			
Matematik	Överslagsräkning, huvudräkning	433	90,5	88,0			
Matematik	Mönster i talföljder, geometriska mönster	433	98,4	94,1			
Matematik	Positionssystemet, enkla problem	433	95,2	93,1			
Matematik	Mätning längd, proportionella samband	433	73,4	71,6			
Matematik	Symmetri, skriftliga räknemetoder	433	87,1	82,0			
Matematik	Huvudräkning, förståelse för räknesätten	433	94,0	91,0			
Svenska	Tala: muntlig uppgift	430	99,3	97,9			
Svenska	Läsa: berättande text	430	97,2	94,4			
Svenska	Läsa: faktatext	430	93,7	91,8			
Svenska	Läsa: enskild högläsning	430	98,4	94,4			
Svenska	Läsa: enskilt textsamtal	430	99,5	97,5			
Svenska	Skriva: berättande text	430	95,6	90,3			
Svenska	Skriva: stavning och interpunktion	430	96,0	89,7			
Svenska	Skriva: faktatext	430	89,5	86,2			
Svenska som andraspråk	Tala: muntlig uppgift	86,5			
Svenska som andraspråk	Läsa: berättande text	75,9			
Svenska som andraspråk	Läsa: faktatext	69,8			
Svenska som andraspråk	Läsa: enskild högläsning	78,3			
Svenska som andraspråk	Läsa: enskilt textsamtal	85,5			
Svenska som andraspråk	Skriva: berättande text	75,6			
Svenska som andraspråk	Skriva: stavning och interpunktion	72,4			
Svenska som andraspråk	Skriva: faktatext	62,5			

Skolenheten Kommunen/Mänet Riket

Rapportbeskrivning och definitioner etc.

Samtliga uppgifter avser elever i årskurs 3. OBS: I resultaten för ämnesproven i årskurs 3 ingår också elever som går i svenska utlandsskolor.

Om resultatuppgiften baseras på färre än 10 elever, dubbelprickas den. Då visas två prickar (..) istället för utfall. Om data saknas visas en prick (.) istället för utfall. I bägge dessa fall visas heller ingen graf.

* Antal elever Antal elever som ingick i insamlingen för ämnesproven i årskurs 3.

* Andel som nått kravnivån Andel elever som uppnått kravnivån av totalt antal elever i år 3 som genomfört eller inte genomfört ämnesproven i år 3. Totalt riket samt stapeln för riket för respektive kön visar resultat för alla skolor i riket, både kommunal och fristående huvudman i år.

SIRIS

Skolverket

Grundskolan - Resultat på ämnesprov årskurs 6

Läsåret 2013/14 Vald organisation: [Piteå](#)

Vald huvudman: **Samtliga huvudmän**

ANALYSSTÖD EXCEL NYTT URVAL

Ämne / Delprov	Andel (%) elever som deltagit av samtliga			Antal elever med provbetyg A-F			Andel (%) elever med provbetyg A-E			Genomsnittlig provbetygspoäng		
	Totalt	Flickor	Pojkar	Totalt	Flickor	Pojkar	Totalt	Flickor	Pojkar	Totalt	Flickor	Pojkar
Svenska												
Provbetyg	99,3	100,0	98,8	458	214	244	95,4	97,2	93,9	13,6	14,5	12,8
Muntlig förmåga	99,3	100,0	98,8	458	214	244	95,6	97,7	93,9	14,1	14,8	13,4
Läsförståelse	99,3	100,0	98,8	458	214	244	94,3	96,7	92,2	14,8	15,8	13,9
Skriftlig förmåga	99,3	100,0	98,8	458	214	244	94,3	97,7	91,4	12,6	13,7	11,6

Svenska som andraspråk

SIRIS

Skolverket

Grundskolan - Resultat på ämnesprov i svenska, matematik och engelska, årskurs 9

Läsåret 2013/14 Vald organisation: [Piteå](#)

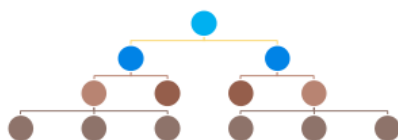
Vald huvudman: **Samtliga huvudmän**

ANALYSSTÖD EXCEL NYTT URVAL

Prov Delprov	Andel (%) elever som deltagit			Antal elever med provbetyg A-F			Andel (%) med provbetyg A-E			Genomsnittlig provbetygspoäng		
	Totalt	Flickor	Pojkar	Totalt	Flickor	Pojkar	Totalt	Flickor	Pojkar	Totalt	Flickor	Pojkar
Svenska												
Sammanvägt provbetyg	97,6	98,3	97,1	406	173	233	98,3	~100	97,4	13,4	14,5	12,6
Tala (delprov A)	97,8	98,9	97,1	407	174	233	~100	~100	~100	14,7	15,5	14,0
Läsa (delprov B)	98,6	98,3	98,8	410	173	237	92,4	96,5	89,5	13,2	14,6	12,1
Skriva (delprov C)	98,8	98,9	98,8	411	174	237	94,2	95,4	93,2	12,3	13,2	11,6

Organisation

ALLA ROLLER SPELAR ROLL

Processledare (Språk-, läs-, och skrivutvecklare)

Följa upp resultaten av fortbildningen och därigenom bidra till en långsiktig utveckling. Var stöd för handledare och rektorer.

Rektorer: Ansvarar för att skapa goda förutsättningar baserade på lokala behov och förutsättningar. Tillsammans med processledarna följa upp resultat av fortbildningen, med avstamp i det skapa förutsättningar för en långsiktig utveckling.

Handledare: Vägleda på den webbaserade "skriv och läsportalen". Stötta lärarna att dela med sig av kunskaper, leda samtalen i lärargrupperna på skolan samt bidra till att lärarnas kunskaper medvetandegörs, utmanas och fördjupas.

Lärare: Känna till syftet med läslifyftet. Delta aktivt i alla moment och bidra till det kollegiala lärandet genom att tillsammans reflektera, pröva och utbyta erfarenheter

Deltagande skolor lå 2015/16:

Backgårds ro: Backgårdskolan åk 1-3 Alterdalens skola åk 1-6.

Svensby ro: Böle skola åk f-3 och Svensbyskola åk f-3

Pitholmskolan: åk 4-6 och åk 7-9 (ej estet- och mattelärare)

Totalt berörs 56 lärare

Piteå juni 2015

Ann-Christin Forsberg, Erica Lövgren

Språk-, läs-, och skrivutvecklare

Utbildningsförvaltningen